

Översiktsplanen och ett förändrat klimat

Översiktsplanen och ett förändrat klimat

I sin roll att peka ut kommunens inriktning för utveckling och bevarande på kort och lång sikt behöver översiktsplanen hantera risker och frågeställningar som relaterar till ett framtida förändrat klimat. Höjda temperaturer, stigande havsvattennivåer, ökade flöden och mer extrema väder ställer krav på en robusthet i samhället inför framtiden. Många av frågorna som blir aktuella har landets kommuner hanterat sedan lång tid tillbaka men forskning visar att effekterna kan bli allt mer omfattande med såväl ökade risker i samhället och stora ekonomiska konsekvenser för både det allmänna som enskilda privatpersoner. Den översiktliga planeringen behöver säkerställa att förslag till ny bebyggelse är lämplig även på lång sikt. Samhällsbyggnad innebär långa processer och när byggnader, vägar och andra anläggningar är på plats ska allt fungera på mer än 100 års sikt. Trosa kommuns översiktsplan ska ge förutsättningar för kommunen att stå rustad inför ett förändrat klimat. Där motståndskraften mot skyfall, värmeböljor och översvämningar stärks och där kommunen ger förutsättningar för lokal livsmedelsproduktion samt ett hållbart samhälle där tillväxt och utveckling kan balanseras med de bevarandeintressen som finns.

Översiktsplanen och samhällsplanering syftar till att hantera risker relaterat till ett förändrat klimat men det är också viktigt att förebygga och att genom aktiv planering minska risken för negativa effekter. Utifrån fastställda styrdokument, lagstiftning och en långsiktig utbyggnadsstrategi där målet är en hållbar tillväxt i balans. Det förebyggande arbetet kan både innebära tydliga riktlinjer för framtida utbyggnadsområden men också att kommunen pekar ut områden av särskild betydelse t ex som grönstruktur i våra tätorter eller att vi stärker våra kollektivtrafikstråk för att ge förutsättningar för invånare att välja ett mer hållbart resesätt till arbetsplatser och studieorter. Tack vare en väl inarbetad process kan Trosa kommun arbeta kontinuerligt

med den översiktliga planeringen och aktivt ta ställning till nya förutsättningar och mål.

Energi och klimatplan för Trosa kommun

Trosa kommun antog 2023 en ny Energi- och klimatplan som syftar till att uppfylla kommunfullmäktiges hållbarhetsmål. Utifrån de fastställda målen har ett antal utmaningar definierats som behöver adresseras för att kommunen ska nå sina klimatomål. Dessa utmaningar kopplar bl a an till energianvändningen i kommunen, effekter av klimatförändringar, komplexiteten att uppnå klimatomålen i en växande kommun och möjligheten att öka egenproducerad energi i kommunen. Utifrån planen har åtgärder kopplats med tydligt ansvar och uppföljning för att driva arbetet framåt. Energi- och klimatplanen har varit ett viktigt underlag i framtagandet av förslag till ny översiktsplan för Trosa kommun. Mer information om energi- och klimatplanen finns på kommunens hemsida, www.trosa.se.

Klimatarbetet i den fysiska planeringen

Den fysiska planeringen kan i nya detaljplaner säkerställa att hänsyn tas till risker kopplade till ett framtida förändrat klimat. Det kan ske på olika sätt men oavsett hur är det viktigt att frågan väcks i ett tidigt skede. I detaljplaner behöver t ex områden säkerställas för översvämning, omhändertagande och rening av dagvatten samt de geotekniska förhållandena behöver ur ett planperspektiv redovisas. För befintlig bebyggelse kan det vara svårare och inte minst väldigt dyrt.

Översiktsplanen utgår ifrån två utbyggnadsstrategier att förtäta respektive tätort och stärka prioriterade kollektivtrafikstråk. Båda strategierna understödjer klimatanpassningsarbetet i kommunen genom att möjliggöra för en minskning av energianvändning, minska koldioxidutsläpp och bättre utnyttja befintlig infrastruktur. Samtidigt behöver exempelvis förtätningsprojekt vägas mot risken för mer hårdgjorda ytor och översvämning, ökad risk för höjda

temperaturer eller påverkan på intilliggande fastigheter vid höga flöden vid exempelvis skyfall. De aspekter som i synnerhet kan komma att påverka Trosa kommun är:

- Högre flöden i Trosaån periodvis över året
- Höjd havsvattennivå i Östersjön
- Ökad risk för skred vid höga flöden i Trosaån och vid mer frekventa och långvariga extremväder.
- Förändringar av grundvattennivåer som minskar tillgång på dricksvatten
- Höjda temperaturer med effekter på folkhälsa och livsmedelsförsörjning

Den fysiska planeringen kan bidra till att förebygga flera av dessa effekter. Planläggning av nya områden, öppenhet inför nya lösningar i efterföljande detaljplaner och nära samarbete med den Tekniska enheten för långsiktiga lösningar i den offentliga miljön kan bidra till att minska effekter för samhället och den enskilde på sikt. Genom översiktsplanen kan också kommunen informera mer om frågeställningen till medborgare, näringsliv, föreningar m fl.

Regeringen har nyligen presenterat ett förslag till en reviderad nationell strategi och handlingsplan för klimatanpassning för de kommande fem åren. Trosa kommun kommer att följa arbetet med att implementera den och anpassa den fysiska planeringen i syfte att bidra till den nationella strategin. En medveten och kontinuerlig översiktlig planering är nyckeln till att i nästa skede kunna fatta väl avvägda beslut i detaljplaner, bygglov, förhandsbesked, infrastrukturutbyggnad mm som stödjer arbetet med att minska kommunens klimatpåverkan.

Underlag till kommunens arbete

Trosa kommun förhåller sig till olika former av underlag i den fysiska planeringen. Dels tillhandahåller Länsstyrelsen i Södermanland m fl statliga myndigheter ett brett utbud av kunskapsunderlag på en mer generell nivå samt

dels tar kommunen själv fram mer kommunspecifika utredningar såsom skyfalls- och översvämningsskarteringar. Utöver detta ingår inom ramen för detaljplaner i stort sett alltid dagvattenutredningar vilka bygger på de lokala förutsättningarna. I vissa planområden behöver även de geotekniska förhållandena utredas redan i planskedet. Det är dock viktigt att dessa hålls på en rimlig nivå. Mer detaljerade utredningar kommer först i projekterings- och genomförandeskedet.

Klimatanpassningsarbete

Genom öppna dagvattenlösningar ges möjlighet till fördröjning och rening lokalt av dagvatten. Dessa diken och dammar ger också goda ekologiska effekter liksom stadsmässiga då växter och grönska i dem bidrar till sin omgivning på många sätt. Enklare lösningar som utkastare från takavvattnings på gräsmattor bidrar till att minska höga flöden som riskerar att nå recipient orenat.

Kommunen har arbetat aktivt med sina parkmiljöer och andra planteringar. Parkerna fyller givetvis en viktig funktion i stadsbilden men har också ett viktigt klimattilldrag. Genom att få in mer av det gröna i gatumiljöer och parkeringar bidrar det till ett mer hållbart omhändertagande av vatten. Val av växtmaterial är också viktigt här. Det kan både handla om växter som klarar både salt- och sötvatten eller som också är motståndskraftiga om temperaturen höjs i framtiden jämfört med idag. Att värna det gröna i stadsmiljöerna stärker ekosystemtjänster och bidrar till att hålla nere temperaturer. I viss mån skyddas träd i detaljplaner när behov finns. Kommunen har också säkerställt reservkraft för de särskilda boenden som finns för att undvika risker för boende på Häradsgråden, Ängsgården och Trosagården vid höga temperaturer.

Arbetet med att långsiktigt säkerställa tillgång till dricksvatten är också en viktig del i klimatarbetet. Liksom att säkerställa en långsiktigt hållbar hantering av avloppsvatten i

kommunen. Dagens Trosa reningsverk ligger vid den lägsta punkten i kommunen och en fortsatt drift hade inneburit en betydande risk för kommunen och Östersjön. Genom att ansluta kommunen till Himmerfjärdsverket säkerställs detta inför framtiden.

Översiktsplanens tydliga ställningstagande om att inte ta i anspråk odlingsbar jordbruksmark för annat ändamål är livsmedelsproduktion bidrar också till en stärkt lokal livsmedelsförsörjning vilket även är positivt ur beredskapsperspektiv.

Ny bebyggelse har höga energikrav men i en kommun där en stor del är utbyggt på 1960- till 1980-talet utgör bebyggelsen en stor förbrukare av energi. Genom kommunens avgiftsfria energi- och klimatrådgivning kan fler fastighetsägare ställa om och förbättra sin energiförbrukning utifrån sina förutsättningar. Allt fler installerar solceller eller går över till elbil vilket också bidrar till en omställning och på sikt minskade koldioxidutsläpp. Kommunen bidrar också genom egen energieffektivisering och förnybar energi inom sina fastigheter.

>> Översiktsplanen vill ge förutsättningar för:

- Att stödja de åtgärder som beslutats om i kommunens Energi- och klimatplan.
- Nya utbyggnadsområden lokaliseras ur ett långsiktigt hållbart klimatperspektiv.
- Detaljplaneområden ska utformas på ett sätt som minimerar risker relaterat till ett ändrat klimat.
- Att privata och offentliga aktörer kan nå uppsatta klimatmål.

>> Strategier

- Följa forskningsläget inom området och uppdatera översiktsplanen kontinuerligt.
- Arbeta med innovativa lösningar inom planområden i Fastlagd kurs för Trosa kommuns anda.
- Samarbeta med exploatörer, markägare, myndigheter och andra aktörer för bästa resultat för Trosa kommun.